Ilmselt vanema, võimalik et veel keskaegse päritoluga on sellevastu majaderida Emajõe poolt vaadates paremal. Arvestades nende suurt omavahelist sarnasust võiks neid ehk pidada tüüpiliseks piiskopiaegsele Tartule. Ka mujal linnas võis neid, hoolimata 1667. a. suurest tulikahjust, säilinud olla suuremal arvul. Veel ühes a. 1702 ilmunud raamatus leiduvas Tartu kirjelduses rõhutatakse, et siinsete majade juures olevat selgesti tunda vana-gooti stiili [27]. Jällegi 17. sajandist on pärit aga neist Küüni tänavasse ulatuv endiste elumajade kruntidele püstitatud poodide rida. Uuemad näivad olevat ülejäänud elumajad.

Avalikkudest ehitistest on tolleaegne raekoda ja kaalukoda pärit juba piiskopiajast, samuti kui endise raekoja varemed [28]. Peavaht (Corps de Garde) sellevastu on ehitatud alles rootsi ajal.

Turu tähtsust ärilise keskusena tähistavad peaaegu iga maja ette ehitatud poed. Vägijookide müügikohtadena kasutati vist ka enamikku keldreid, mille uksi mõnel majal näha.

Laatade, eriti Maarjalaada puhuks, ehitasid kodanikud turuplatsile veel ajutisi poode võõrastele üürimiseks.

Üldiselt võib pidada turuäärsete majade tulukust vist suhteliselt kõige paremaks tolleaegses Tartus. Nende omanikkudeks olid enamikus kodanikkonna koorekihi liikmed. 14 majast ja 8 poest, mille omanikkude nimed plaanile tähendatud, kuulus 8 suuremat maja raeliikmetele või nende pärijaile ning üks maja ja kaks poodi tulevastele raehärradele.

Turuplats oli aga mitte ainuüksi linna kaubanduslikuks, vaid ka halduslikuks keskuseks. Lähestikku asusid siin nii linnaomavalitsusvõimu kandja raad kui ka kroonuhalduse kohapealne kõrgeim esindaja landshöfding ning komendant. Siin toimusid karnisoni sõdurite ja kodanikkude miilitsa õppused ja munsterdamised, siin võeti pidulikult vastu linna külastavaid või läbisõitvaid kõrgeid võõraid. Kuid siin seisis ka häbipost ning toimetati mõnikord ka hukkamisi. Kaugelt rohkem kui nüüd oli tolleaegne linnaelu keskendatud turule.

---

[27] S. F[aber], Der ausführlichen Lebens-Beschreibung Carls XII ..... anderer Theil (Frankfurt u. Leipzig, 1702) 50.

[28] Vt. E. Tender, tsit. töös.

Tartu III, lk. 234